

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 27. apríla 2017*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Prevod podniku — Zachovanie práv zamestnancov — Smernica 2001/23/ES — Článok 3 — Pracovná zmluva — Právna úprava členského štátu povoľujúca dohodnutie ustanovení odkazujúcich na kolektívne zmluvy, ktoré boli uzavreté po prevode podniku — Uplatniteľnosť voči nadobúdateľovi“

V spojených veciach C-680/15 a C-681/15,

ktorých predmetom sú dva návrhy na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podané rozhodnutiami Bundesarbeitsgericht (Spolkový pracovný súd, Nemecko), zo 17. júna 2015 a doručené Súdnemu dvoru 17. decembra 2015, ktoré súvisia s konaniami:

Asklepios Kliniken Langen-Seligenstadt GmbH

proti

Ivanovi Feljovi (C-680/15)

a

Asklepios Dienstleistungsgesellschaft mbH

proti

Vittorii Grafovej (C-681/15),

SÚDNY DVOR (tretia komora)

v zložení: predseda tretej komory L. Bay Larsen, sudcovia M. Vilaras, J. Malenovský (spravodajca), M. Safjan a D. Šváby,

generálny advokát: Y. Bot,

tajomník: K. Malacek, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 23. novembra 2016,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— Asklepios Kliniken Langen-Seligenstadt GmbH a Asklepios Dienstleistungsgesellschaft mbH, v zastúpení: A. Dziuba a W. Lipinski, Rechtsanwälte,

* Jazyk konania: nemčina.

— I. Felja a V. Graf, v zastúpení: R. Buschmann, poradca,
— Nórske kráľovstvo, v zastúpení: C. Anker, C. Rydning a P. Wennerås, splnomocnení zástupcovia,
— Európska komisia, v zastúpení: T. Maxian Rusche a M. Kellerbauer, splnomocnení zástupcovia,
po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 19. januára 2017,
vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrhy na začatie prejudiciálneho konania sa týkajú výkladu článku 3 smernice Rady 2001/23/ES z 12. marca 2001 o aproximácii zákonov členských štátov týkajúcich sa zachovania práv zamestnancov pri prevodoch podnikov, závodov alebo častí podnikov alebo závodov (Ú. v. ES L 82, 2001, s. 16; Mim. vyd. 05/004, s. 98), ako aj článku 16 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).
- 2 Tieto návrhy boli podané v rámci sporu medzi na jednej strane pánom Ivanom Feljom a pani Vittoriou Grafovou (ďalej spolu len „zamestnanci“) a na druhej strane spoločnosťami Asklepios Kliniken Langen-Seligenstadt GmbH a Asklepios Dienstleistungsgesellschaft mbH (ďalej spolu len „Asklepios“) vo veci uplatnenia kolektívnej zmluvy.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Smernica 2001/23 kodifikovala smernicu Rady 77/187/EHS zo 14. februára 1977 o aproximácii zákonov členských štátov týkajúcich sa zachovania práv zamestnancov pri prevodoch podnikov, závodov alebo častí podnikov alebo závodov [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 61, 1977, s. 26), zmenenú a doplnenú smernicou Rady 98/50/ES z 29. júna 1998 (Ú. v. ES L 201, 1998, s. 88) (ďalej len „smernica 77/187“).

- 4 Článok 1 ods. 1 písm. a) smernice 2001/23 stanovuje:

„Táto smernica sa vzťahuje na každý prevod podnikov, závodov alebo časť podniku alebo závodu na iného zamestnávateľa v dôsledku právneho prevodu alebo zlúčenia.“

- 5 Článok 3 tejto smernice stanovuje:

„1. Práva a povinnosti prevádzateľa vyplývajúce z pracovnej zmluvy alebo z pracovnoprávneho vzťahu, ktorý existoval ku dňu prevodu, sa z dôvodu tohto prevodu prevedú na nadobúdateľa.

...

3. Po prevode nadobúdateľ naďalej dodržiava podmienky dohodnuté v každej kolektívnej zmluve za tých istých podmienok, ktoré platili pre prevádzateľa podľa danej zmluvy, až do dňa ukončenia alebo uplynutia kolektívnej zmluvy, alebo nadobudnutia platnosti, alebo uplatnenia inej kolektívnej zmluvy.

Členské štáty môžu obmedziť obdobie dodržiavania týchto podmienok s výhradou, že nebude kratšie ako jeden rok.

...“

Nemecké právo

- 6 V Nemecku práva a povinnosti v prípade prevodu závodu upravuje § 613a Bürgerliches Gesetzbuch (Občiansky zákonník), ktorého odsek 1 znie:

„Ak sa závod alebo časť závodu prevádza na základe právneho úkonu na iného vlastníka, tento vstupuje do práv a povinností, ktoré vznikli z pracovných zmlúv účinných v čase prevodu. Ak sú tieto práva a povinnosti upravené právnymi pravidlami kolektívnej zmluvy alebo podnikovou dohodou, stávajú sa integrálnou súčasťou pracovnoprávneho vzťahu medzi novým vlastníkom a zamestnancom a nemôžu byť zmenené na ujmu zamestnancovi pred uplynutím jedného roka odo dňa prevodu. Druhá veta sa neuplatňuje v prípade, že sú práva a povinnosti nového vlastníka upravené ustanoveniami inej kolektívnej zmluvy alebo inou podnikovou dohodou. Pred uplynutím lehoty jedného roka, uvedenej v druhej vete, môžu byť tieto práva a povinnosti zmenené, ak už kolektívna zmluva alebo podniková dohoda nie je platná, alebo ak neexistuje vzájomný záväzok podriať sa inej kolektívnej zmluve, ktorej uplatnenie je dohodnuté medzi novým vlastníkom a zamestnancom.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 7 Zamestnanci boli zamestnaní v nemocnici v Dreieich-Lange (Nemecko), ktorá podliehala územnému samosprávnemu celku. Pán Felja pracoval od roku 1978 v tejto nemocnici ako údržbár/záhradník, zatiaľ čo pani Graf tam od roku 1986 pracovala ako zdravotnícka asistentka. Po tom, čo tento územný samosprávny celok previedol v roku 1995 túto nemocnicu na spoločnosť s ručením obmedzeným (GmbH), časť závodu, v ktorej boli zamestnaní zamestnanci, bola v roku 1997 prevedená na spoločnosť KLS Facility Management GmbH (ďalej len „KLS FM“).
- 8 Pracovné zmluvy uzavreté medzi zamestnancami a KLS FM, ktorá nebola členom nijakého zväzu zamestnávateľov, ktorý by vyjednával a podieľal sa na prijatí kolektívnej zmluvy, obsahovali ustanovenie „dynamického“ odkazu, ktoré spresňovalo, že ich pracovný pomer bude upravený tak ako pred prevodom podľa Bundesmanteltarifvertrag für Arbeiter gemeindlicher Verwaltungen und Betriebe (spolková kolektívna zmluva pre zamestnancov orgánov a podnikov samosprávy, ďalej len „BMT-G II“), ale aj v budúcnosti podľa kolektívnych zmlúv, ktoré ju dopĺňajú, menia alebo nahrádzajú.
- 9 Následne sa KLS FM stala súčasťou skupiny podnikov v nemocničnom odvetví.
- 10 Dňa 1. júla 2008 bola časť závodu, v ktorej sú zamestnaní zamestnanci, prevedená na inú spoločnosť z tejto skupiny, a to na Asklepios. Podobne ako KLS FM ani Asklepios nie je ako člen zväzu zamestnávateľov viazaná ani BMT-G II, ani Tarifvertrag für den öffentlichen Dienst (kolektívna zmluva pre verejnú službu, ďalej len „TVöD“), ktorá ju od 1. októbra 2005 nahrádza, ani Tarifvertrag zur Überleitung der Beschäftigten der kommunalen Arbeitgeber in den TVöD und zur Regelung des Übergangsrechts (kolektívna zmluva týkajúca sa prevodu zamestnancov územnej samosprávy, na ktorých sa vzťahuje TVöD, a obsahujúca prechodné ustanovenia).
- 11 Zamestnanci podali žalobu na súd, aby určil, že v súlade s ustanovením „dynamického“ odkazu na BMT-G II nachádzajúcim sa v ich jednotlivých pracovných zmluvách, sa ustanovenia TVöD a kolektívnych zmlúv, ktoré ju dopĺňajú, ako aj ustanovenia kolektívnej zmluvy týkajúcej sa prevodu zamestnancov územnej samosprávy, na ktorých sa vzťahuje TVöD, a obsahujúcej prechodné ustanovenia, uplatňujú na ich pracovný pomer v znení platnom ku dňu podania ich návrhu.
- 12 Asklepios tvrdí, že smernica 2001/23 a článok 16 Charty bránia tomu, aby nastal právny účinok, stanovený vnútroštátnym právom, takéhoto „dynamického“ uplatnenia kolektívnych zmlúv pre verejnú službu, na ktoré odkazuje pracovná zmluva. Podľa nej po prevode dotknutých zamestnancov k inému zamestnávateľovi má prednosť režim „statického“ uplatnenia týchto zmlúv v tom zmysle, že voči

zamestnávateľovi nadobúdateľovi možno uplatniť len pracovné podmienky uzavreté so zamestnávateľom prevádzateľom vyplývajúce z kolektívnych zmlúv, na ktoré odkazuje táto pracovná zmluva.

- 13 Nižšie súdne inštancie vyhovelí žalobám, ktoré podali zamestnanci, a vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, rozhoduje o opravnom prostriedku „Revision“, ktorý podal Asklepios.
- 14 Za týchto podmienok Bundesarbeitsgericht (Spolkový pracovný súd, Nemecko) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

- „1. a) Bráni článok 3 smernice [2001/23] vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že v prípade prevodu podniku alebo závodu prejdú na nadobúdateľa v nezmenenej podobe všetky pracovné podmienky, ktoré boli medzi prevádzateľom a zamestnancom dohodnuté na základe zásady autonómie vôle a v individuálnej pracovnej zmluve, ako keby sa na nich nadobúdateľ sám so zamestnancom dohodol v individuálnej pracovnej zmluve, ak vnútroštátne právo priznáva nadobúdateľovi možnosti úpravy či už dohodou alebo jednostranne?
- b) V prípade kladnej odpovede na prvú otázku [písm. a)] ako celok alebo v súvislosti s určitou skupinou individuálne dohodnutých pracovných podmienok vyplývajúcich z individuálnej pracovnej zmluvy medzi prevádzateľom a zamestnancom:

vyplýva z uplatnenia článku 3 smernice 2001/23, že z prevodu v nezmenenej podobe na nadobúdateľa treba vyňať určité pracovné podmienky dohodnuté na základe zásady autonómie vôle medzi prevádzateľom a zamestnancami a že sa majú prispôbiť len z dôvodu prevodu podniku alebo závodu?

c) Ak podľa odpovedí Súdného dvora [na prvú otázku písm. a) a b)] nedochádza k prevodu v nezmenenej podobe na nadobúdateľa odkazujúceho ustanovenia dohodnutého v individuálnej zmluve, podľa ktorého sa určité pravidlá z kolektívnej zmluvy dynamickým spôsobom a na základe zásady autonómie vôle stávajú obsahom pracovnej zmluvy:

- i) platí to aj vtedy, keď ani prevádzateľ, ani nadobúdateľ nie sú priamo či nepriamo stranou kolektívnej zmluvy, t. j. ak by sa pravidlá vyplývajúce z kolektívnej zmluvy za každých okolností neuplatňovali na pracovný vzťah s prevádzateľom už pred prevodom podniku alebo závodu v prípade neuveďenia odkazujúceho ustanovenia v pracovnej zmluve na základe zásady autonómie vôle?
- ii) v prípade kladnej odpovede na [prvú otázku písm. c) bod i)]:

platí to aj vtedy, keď sú prevádzateľ a nadobúdateľ podnikmi tej istej skupiny?

2. Bráni článok 16 [Charty] vnútroštátnej právnej úprave, ktorá preberá smernice 77/187 alebo 2001/23 a ktorá stanovuje, že pri prevode podniku alebo závodu je nadobúdateľ viazaný aj podmienkami pracovnej zmluvy dohodnutými v individuálnej zmluve medzi prevádzateľom a zamestnancom na základe zásady autonómie vôle ešte pred prevodom závodu tak, ako keby ich dohodol sám nadobúdateľ v prípade, že tieto podmienky dynamickým spôsobom preberajú do pracovnej zmluvy osobitné pravidlá kolektívnej zmluvy, ktoré by sa na pracovný vzťah inak neuplatňovali, ak vnútroštátne právo upravuje pre nadobúdateľa možnosti úpravy tak dohodou, ako aj jednostranne?“

O prejudiciálnych otázkach

- 15 Svojimi otázkami, ktoré treba preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 3 smernice 2001/23 v spojení s článkom 16 Charty vykladať v tom zmysle, že v prípade prevodu závodu sa zachovanie práv a povinností vyplývajúcich pre prevádzateľa z pracovnej zmluvy vzťahuje aj na ustanovenie, ktoré prevádzateľ a nadobúdateľ dohodli na základe zásady autonómie vôle

a podľa ktorého ich pracovný vzťah upravuje nielen kolektívna zmluva platná v čase prevodu, ale aj kolektívne zmluvy uzavreté po tomto prevode, ktoré ju dopĺňajú, menia alebo nahrádzajú, ak vnútroštátne právo priznáva nadobúdateľovi možnosti úpravy či už dohodou alebo jednostranne.

- 16 Na úvod treba uviesť, že pracovná zmluva môže zmluvnými ustanoveniami odkazovať na iné právne nástroje, najmä na kolektívne zmluvy. Takéto ustanovenia môžu teda, podobne ako ustanovenia „statického“ odkazu, odkazovať buď na samotné práva a povinnosti stanovené textom kolektívnej zmluvy platnej v čase prevodu podniku, alebo ako dotknuté ustanovenia „dynamického“ odkazu vo veci samej, aj na budúci vývoj kolektívnych zmlúv, ktoré menia a dopĺňajú tieto práva a povinnosti.
- 17 V tejto súvislosti Súdny dvor spresnil, že v prípade „statického“ zmluvného ustanovenia a v kontexte smernice 77/187 z tejto smernice vôbec nevyplýva, že by normotvorca Únie mal v úmysle viazať nadobúdateľa inými kolektívnymi zmluvami, než sú kolektívne zmluvy platné v čase prevodu, a uložiť mu tým povinnosť dodatočne zmeniť pracovné podmienky v súlade s novou kolektívnou zmluvou uzavretou po prevode (pozri v tomto zmysle rozsudok z 9. marca 2006, Werhof, C-499/04, EU:C:2006:168, bod 29).
- 18 Cieľ sledovaný smernicou 77/187 sa totiž obmedzoval na zachovanie práv a povinností zamestnancov platných v čase prevodu, a nie na ochranu samotných očakávaní, a tým aj hypotetických nárokov vyplývajúcich z vývoja kolektívnych zmlúv v budúcnosti (pozri v tomto zmysle rozsudok z 9. marca 2006, Werhof, C-499/04, EU:C:2006:168, bod 29).
- 19 Z judikatúry Súdneho dvora uvedenej v predchádzajúcom bode tohto rozsudku síce vyplýva, že článok 3 smernice 2001/23 sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni „dynamickému“ konceptu „statického“ ustanovenia, Súdny dvor tiež pripomenul, že pre zmluvu je charakteristická zásada autonómie vôle, podľa ktorej si zmluvné strany môžu navzájom slobodne stanoviť záväzky (rozsudok z 9. marca 2006, Werhof, C-499/04, EU:C:2006:168, bod 23).
- 20 Zo znenia smernice 2001/23 a najmä z jej článku 3 však nijako nevyplýva, že by mal normotvorca Únie v úmysle odkloniť sa od tejto zásady. Z toho vyplýva, že smernica 2001/23 a najmä jej článok 3 sa nemá chápať tak, že v každom prípade bráni účinnosti „dynamického“ zmluvného ustanovenia.
- 21 V dôsledku toho, ak sa prevádzateľ a zamestnanci slobodne dohodnú na „dynamickom“ zmluvnom ustanovení a toto ustanovenie je účinné v čase prevodu, smernica 2001/23, a najmä jej článok 3, sa má chápať tak, že v zásade stanovuje, že táto povinnosť, ktorá vyplýva z pracovnej zmluvy, prechádza na nadobúdateľa.
- 22 Súdny dvor však v prípade „dynamického“ zmluvného ustanovenia zdôraznil, že smernica 2001/23 nesleduje len ochranu záujmov zamestnancov, ale má za cieľ zaručiť spravodlivú rovnováhu medzi záujmami týchto zamestnancov a záujmami nadobúdateľa. Z toho predovšetkým vyplýva, že nadobúdateľ musí mať možnosť vykonať po prevode úpravy a prispôbenia potrebné na ďalší výkon svojej činnosti (pozri v tomto zmysle rozsudky z 18. júla 2013, Alemo-Herron a i., C-426/11, EU:C:2013:521, bod 25, a z 11. septembra 2014, Österreichischer Gewerkschaftsbund, C-328/13, EU:C:2014:2197, bod 29).
- 23 Konkrétnejšie článok 3 smernice 2001/23 s prihliadnutím na slobodu podnikania stanovuje, že nadobúdateľ musí mať možnosť účinne uplatniť svoje záujmy v zmluvnom procese, na ktorom sa zúčastňuje, a vyjednať skutočnosti určujúce vývoj pracovných podmienok jeho zamestnancov s ohľadom na jeho budúcu hospodársku činnosť (pozri v tomto zmysle rozsudok z 18. júla 2013, Alemo-Herron a i., C-426/11, EU:C:2013:521, bod 33).

- 24 V prejednávanej veci z rozhodnutia vnútroštátneho súdu a najmä zo samotného znenia prejudiciálnych otázok vyplýva, že dotknutá vnútroštátna právna úprava vo veci samej priznáva nadobúdateľovi možnosti upraviť po prevode, či už zmluvne alebo jednostranne, pracovné podmienky, ktoré existovali v čase prevodu.
- 25 Možno teda konštatovať, že dotknutá vnútroštátna právna úprava vo veci samej spĺňa požiadavky vyplývajúce z judikatúry uvedenej v bode 23 tohto rozsudku.
- 26 Vzhľadom na to, že uvedená judikatúra zohľadňuje článok 16 Charty, nie je už potrebné preskúmať zlučiteľnosť dotknutej vnútroštátnej právnej úpravy vo veci samej s Chartou.
- 27 Je zrejmé, že Asklepios s určitosťou spochybňuje existenciu či efektívnosť predmetných možností úpravy. V tejto súvislosti však stačí konštatovať, že Súdny dvor nemá právomoc rozhodovať o tejto otázke.
- 28 Len vnútroštátny súd má totiž právomoc posúdiť skutkové okolnosti a podať výklad vnútroštátnej právnej úpravy (pozri v tomto zmysle najmä rozsudok zo 4. februára 2016, Ince, C-336/14, EU:C:2016:72, bod 88).
- 29 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na položené otázky odpovedať, že článok 3 smernice 2001/23 v spojení s článkom 16 Charty sa má vykladať v tom zmysle, že v prípade prevodu závodu sa zachovanie práv a povinností vyplývajúcich pre prevádzateľa z pracovnej zmluvy vzťahuje aj na ustanovenie, ktoré prevádzateľ a nadobúdateľ dohodli na základe zásady autonómie vôle a podľa ktorého ich pracovný vzťah upravuje nielen kolektívna zmluva platná v čase prevodu, ale aj kolektívne zmluvy uzavreté po tomto prevode, ktoré ju dopĺňajú, menia alebo nahrádzajú, pokiaľ vnútroštátne právo priznáva nadobúdateľovi možnosti úpravy či už dohodou alebo jednostranne.

O trovách

- 30 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

Článok 3 smernice Rady 2001/23/ES z 12. marca 2001 o aproximácii zákonov členských štátov týkajúcich sa zachovania práv zamestnancov pri prevodoch podnikov, závodov alebo častí podnikov alebo závodov, v spojení s článkom 16 Charty základných práv Európskej únie, sa má vykladať v tom zmysle, že v prípade prevodu závodu sa zachovanie práv a povinností vyplývajúcich pre prevádzateľa z pracovnej zmluvy vzťahuje aj na ustanovenie, ktoré prevádzateľ a nadobúdateľ dohodli na základe zásady autonómie vôle a podľa ktorého ich pracovný vzťah upravuje nielen kolektívna zmluva platná v čase prevodu, ale aj kolektívne zmluvy uzavreté po tomto prevode, ktoré ju dopĺňajú, menia alebo nahrádzajú, pokiaľ vnútroštátne právo priznáva nadobúdateľovi možnosti úpravy či už dohodou alebo jednostranne.

Podpisy